

22 Μαρτίου 2009

† πρωτοπρ. π. Αλέξανδρος Σμέμαν: Η εβδομάδα του Σταυρού

[Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Εόρτιοι & Πανηγυρικοί Λόγοι](#) / [Συναξαριακές Μορφές](#)

Στα μέσα της Μ. Τεσσαρακοστής, στο τέλος της τρίτης εβδομάδας των νηστειών, ο Σταυρός μεταφέρεται στο κέντρο κάθε ναού. Οι πιστοί προσερχόμαστε για να τον προσκυνήσουμε, κι έτσι ξεκινάμε να προσεγγίσουμε το πιο σημαντικό και μυστικό θέμα της πίστης μας - το θέμα της σταύρωσης, του πάθους και του θανάτου.

Γιατί είναι θέμα μυστικό; Δεν βρίσκεται ο πόνος στο απόλυτο κέντρο της ζωής; Δεν έχουμε όλοι μας συχνά προσωπική αντίληψη περί αυτού; Ναι, αυτό είναι πράγματι αλήθεια. Όμως εδώ το ερώτημα δεν αφορά εμάς αλλά το Χριστό.

Δεν αποδεχόμαστε το Χριστό ως Θεό; Δεν είναι επίσης γεγονός ότι από το Θεό, από την πίστη, προσδοκούμε παρηγοριά (αν όχι ολοκληρωτική εκμηδένιση των συμφορών μας); Δεν είναι αλήθεια ότι τόσο οι πιστοί όσο και οι επικριτές της

πίστης συμφωνούν, κατά περίεργο τρόπο, ότι η θρησκεία σημαίνει πάνω απ' όλα βοήθεια, παρηγοριά, βάλαμο, καθώς λένε, στη ψυχή; Κι όμως, στο τέλος της τρίτης εβδομάδας της Μ. Τεσσαρακοστής, έχουμε μπροστά μας το Σταυρό. Και τη Μεγάλη Παρασκευή ο Σταυρός ξαναεμφανίζεται, κι ακούμε πάλι τα ίδια λόγια: ο Χριστός «ήρξατο λυπείσθαι και αδημονείν» (Ματθ. 26,37). Αντί να συνδράμει τους μουδιασμένους απ' τη θλίψη και την απόγνωση μαθητές Του, ζητά Εκείνος βοήθεια απ' αυτούς: «μείνατε ώδε και γρηγορείτε μετ' εμού» (Ματθ. 26,38). Στη συνέχεια υφίσταται εκείνο το μοναχικό μαρτύριο: το φραγγέλωμα, τους χλευασμούς, τα ραπίσματα, τους εμπυτισμούς, τα καρφιά στα χέρια και τα πόδια και, το χειρότερο απ' όλα, την εγκατάλειψη. Όλοι Τον εγκαταλείπουν, όλοι το σκάνε. Είναι σαν να κρύφτηκε ολόκληρος ο ουρανός, αφού «περί την ενάτην ώραν ανεβόησεν ο Ιησούς φωνή μεγάλη λέγων...Θεέ μου Θεέ μου, ινατί με εγκατέλιπες;» (Ματθ. 27,46).

Αν επιχειρήσουμε να εξετάσουμε το ζήτημα με ειλικρίνεια, αν το παρατηρήσουμε προσεκτικά, τότε θα διαπιστώσουμε πως εδώ κάτι αλλόκοτο συμβαίνει με την ίδια τη θρησκεία. Μοιάζει να μη μας είναι τίποτα γνώριμο – δεν υπάρχει βοήθεια, δεν υπάρχει υποστήριξη, δεν υπάρχει «ασφαλιστική δικλίδα».

«Άναψε ένα κεριό κάνε ένα σαρανταλείτουργο ή ένα μνημόσυνο κι όλα στη ζωή θα πάνε καλά· ο Θεός θα σπεύσει σε βοήθεια, είτε εδώ στη γή είτε στην αντίπερα όχθη, έπειτα από έναν απαίσιο και μυστήριο θάνατο». Αυτή η εξαπλουστευτική αντίληψη για την πίστη δεν είναι που κυριαρχεί μεταξύ των πιστών; Δεν ήταν οι θεραπείες, ή κάθε είδους βοήθεια και η αναζήτηση χρήσιμων και πρακτικών διδαγμάτων που έκαναν τους πιστούς, από τα χρόνια ήδη του Χριστού, να Τον ακολουθούν κατά πλήθη; Αξίζει να προσέξουμε μέσα από τις ευαγγελικές περικοπές πως μειώνεται σταδιακά το πλήθος. Τον εγκαταλείπει εκείνος ο πλούσιος νέος που πιστεύει πως έχει τηρήσει κάθε εντολή της θρησκείας, αλλά που τελικά αδυνατεί να εφαρμόσει τα λόγια του Χριστού: «ει θέλεις τέλειος είναι, ύπαγε πώλησον σου τα υπάρχοντα και δος πτωχοίς, και έξεις θησαυρόν εν ουρανώ, και δεύρο ακολούθει μοι» (Ματθ. 19, 21). Τον εγκαταλείπει ο μαθητής εκείνος που τη νύκτα του Μυστικού Δείπνου της αγάπης φεύγει για να Τον προδώσει. Και στο τέλος Τον εγκαταλείπουν όλοι και διασκορπίζονται.

Στη ζωή μας τα πράγματα ακολουθούν ακριβώς αντίστροφη φορά: ξεκινούμε μόνοι, μέσα στην αφάνεια, και κατόπιν έρχεται η αναγνώριση, η επιβράβευση και το πλήθος εκείνων που μας επιδοκιμάζουν. Στο Ευαγγέλιο ωστόσο, όταν έρχεται το τέλος, ο Χριστός παραμένει μόνος στο Σταυρό. Κι ακόμα, προβλέποντας όσα πρόκειται να ακολουθήσουν, λέει: «ει εμέ εδίωξαν, και υμάς διώξουσιν» (Ιωαν. 15,20), «εν τω κόσμω θλίψιν έξετε» (Ιωαν. 16, 33).

Η αποστολή με την οποία μας επιφορτίζει, η αξίωση που έχει από μας, είναι μόνο

μία: να σηκώσουμε και να κουβαλήσουμε το σταυρό μας – και να γνωρίζουμε ήδη τι συνεπάγεται αυτός ο σταυρός...

Πράγματι, κάτι αλλόκοτο συμβαίνει εδώ με τη θρησκεία. Αντί βοήθειας μας δίνεται σταυρός, αντί υπόσχεσης ανέσεων και ευζωίας ακούμε τη βεβαιότητα: «ει εμέ εδίωξαν, και υμάς διώξουσιν». Και όταν βλέπουμε μέσα στο Ευαγγέλιο τους Φαρισαίους να χλευάζουν τον Εσταυρωμένο – «άλλους έσωσεν, εαυτόν ου δύναται σώσαι· ει βασιλεύς Ισραήλ εστι, καταβάτω νυν από του σταυρού και πιστεύσομεν επ' αυτώ» (Ματθ. 27,42) – αμέσως μας έρχονται στο νου οι ειρωνείες και οι μομφές που ακούγονται και σήμερα: «Δεν είχε λοιπόν τη δύναμη ο Θεός σου να σε βοηθήσει;»

Και πράγματι, όσο θα περιμένουμε από το Θεό μόνο αυτού του είδους τη βοήθεια, μόνο θαύματα που ελαττώνουν τον πόνο στη ζωή μας, τότε αυτές οι μομφές θα συνεχίζονται. Και θα συνεχίζονται, διότι το οποιοδήποτε φτηνό χάπι μπορεί σίγουρα να ανακουφίσει τον πονοκέφαλο αποτελεσματικότερα από την προσευχή και τη θρησκεία. Όσο περιμένουμε από τη θρησκεία να λειτουργήσει ως ένα τέτοιου είδους χάπι – είτε πρόκειται για θέματα σημαντικά, είτε για επουσιώδη – δεν θα κατανοήσουμε ποτέ το μυστήριο του Σταυρού. Όσο τα πράγματα θα παραμένουν έτσι, ο Σταυρός ανεξάρτητα από το χρυσάφι και το ασήμι που συχνά τον καλύπτει θα παραμένει, όπως λέει ο απόστολος Παύλος, «Ιουδαίοις μεν σκάνδαλον, Έλλησι δε μωρία» (Α΄Κορ. 1,23). Στην προκειμένη περίπτωση, οι «Ιουδαίοι» αντιπροσωπεύουν εκείνους που προσδοκούν μόνο βοήθεια από τη θρησκεία, ενώ οι «Έλληνες» εκείνους που προσδοκούν λογικές και εύκολες ερμηνείες. Κι είναι στ' αλήθεια γι' αυτούς ο Σταυρός σκάνδαλο και μωρία.

Ο Σταυρός εξήλθε για μια ακόμη φορά εν πομπή. Η μοναδική αυτή εβδομάδα, η Μεγάλη Εβδομάδα, πλησιάζει. Η Εκκλησία μας καλεί όχι τόσο σε συζητήσεις και αναζητήσεις, αλλά σε σιωπηλή και επίμονη ακολουθία κάθε βήματος του Χριστού. Μας καλεί να ακολουθήσουμε τον αργόσυρτο και ανεπίστρεπτο βηματισμό Του πρὸς το πάθος, τη σταύρωση και το θάνατο. Αυτόν ακριβώς το σταυρό είναι που μας καλεί να σηκώσουμε. Και κάτι παράξενο μας συμβαίνει: ξεφεύγουμε ξαφνικά από τα δικά μας προβλήματα, τις δικές μας δυσκολίες, ακόμα κι απ' αυτά τα δικά μας βάσανα, και στρέφουμε την προσοχή μας σ' Εκείνον – στο σιωπηλό, συσπασμένο από τη θλίψη και τον πόνο πρόσωπό Του, στη νύχτα της φρίκης, της προδοσίας, της μοναξιάς, αλλά και της γιορτής, της αγάπης και της νίκης.

Κάτι παράξενο μας συμβαίνει: ίσως χωρίς καλά καλά να το συνειδητοποιούμε, νοιώθουμε πως αυτή η φτηνή και εγωιστική θρησκεία, από την οποία ζητά κανείς εκδουλεύσεις και απαιτεί ακόμα κι ο Θεός να είναι στην υπηρεσία του, αρχίζει σιγά σιγά να ξεφτίζει! Βλέπουμε με καθαρότητα – καθαρότητα πνευματική – ότι η

θρησκεία κατά βάθος σχετίζεται με κάτι τελείως άλλο, σχετίζεται τελικά όχι με τις υλικές ανέσεις και τις ιδιοτελείς μας στοχεύσεις, αλλά με τη χαρά και τη νίκη.

Ας ακολουθήσουμε λοιπόν στη συνέχεια – έστω απλώς νοητικά – τα βήματα του Χριστού που σηκώνει το Σταυρό Του στο δρόμο του Γολγοθά. Κι ίσως έτσι μας αποκαλυφθεί για μία ακόμη φορά κάτι αιώνιο, κάτι αιώνια σημαντικό για τις ψυχές μας. Αυτός είναι ο λόγος που στα μέσα της Σαρακοστής μεταφέρεται ο Σταυρός στο κέντρο του ναού. Ενώπιον αυτού είναι που μας τοποθετεί η Εκκλησία κατά τη διάρκεια της λεγόμενης εβδομάδας της Σταυροπροσκύνησης· με σκοπό να ξεκινήσουμε τη δική μας, προσωπική προσέγγιση στο απώτατο κι ίσως το πιο φοβερό, μα σε τελευταία ανάλυση και πιο χαρμόσυνο μυστήριο της πίστης μας.

Πηγή: Αλέξανδρος Σμέμαν, Έσχατος εχθρός καταργείται ο θάνατος, Εν πλώ, σ. 55-62.